

Mogen wij in het vogelleven ingrijpen ?

door Henk van Dongen

Mogen wij in het vogelleven ingrijpen? Deze vraag kan tal van pennen in beweging zetten, maar de reacties op dit artikel kunnen wellicht zo interessant zijn dat wij ons uit de „choc des opinions” een inzicht kunnen vormen, hoe de Nederlandse vogelbeschermers over dit onderwerp denken. Dit is te meer van belang, omdat onze vogelbeschermingsorganisaties zich dusdanig gaan ontwikkelen, dat een deel van haar leden, eertijds passieve vogelbeschermers in de vorm van zeer gewaardeerde contribuanten, thans actieve vogelbeschermers worden. En wel zo, dat daadwerkelijk wordt medegewerkt aan bewaking, wintervoeding, nestkastencontrole, nestkastenfabrikage en aan nog vele andere belangrijke en nuttige vogelbeschermingszaken.

Met de nestkasten zitten wij eigenlijk al midden in het onderwerp. Door het plaatsen en onderhouden daarvan beïnvloeden wij in grote mate de stand van bepaalde soorten en het lijkt wel, of het gelukt is deze soorten in enkele gebieden zelfs boven het optimum te brengen, al staat het te bezien of deze ogenschijnlijk aantrekkelijke toestand zich zal handhaven. Niettemin zal geen weldenkend mens ernstige bezwaren tegen onze nestkastenkuil naar voren brengen. De moderne bosbouw laat ons trouwens geen keus!

De wintervoeding biedt een ander aspect. Door genoeg te nemen met de stelling van „the survival of the fittest”, kunnen wij ons van alle moeite, zorgen en koude aan de wintervoeding verbonden, verre houden. Maar naar onze mening is dit probleem niet zo eenvoudig. Hadden wij ongelimiteerde vrijplaatsen, waar onze vogels veilig en rustig konden overwinteren en waren de broedterreinen zonder enige beperking veilig gesteld, kortom, wanneer de vogels van onze menselijke invloed geen nadeel of hinder zouden ondervinden, dan konden wij zeggen: Laten we er ons niet te veel mee bemoeien en niet ingrijpen in de natuur. Beschikken wij echter niet over een ongelimiteerd aantal vrijplaatsen en blijven het verkeer, de hoog-

spanningsleidingen, vuurtorens en de stookolie een zware tol van de vogelwereld heffen, dan zullen wij wel genoodzaakt zijn wintervoeding te verstrekken. Doch alleen wanneer het beslist nodig is. Maar dan met alle beschikbare middelen.

Door het aanleggen van vogelbosjes en het kunstmatig drassig maken van weidegronden om vogels aan te trekken, trachten wij terug te keren naar een oorspronkelijke toestand, waartegen, biologisch gezien, geen enkel bezwaar schijnt te bestaan. Het ware gewens, dat aan een dergelijk streven nog uitbreiding kon worden gegeven. Op dit scheppen van goede omstandigheden zal in de (nabije) toekomst de bemoeiing van de vogelbescherming wel in de eerste plaats gericht moeten zijn.

Zo ook, en dat klinkt tegenstrijdig, moet de vogelbescherming er tegen waken, dat geen soort zich op den duur ten koste van andere te veel uitbreidt. De *zilvermeeuwen* geven hier een waarschuwend voorbeeld.

De beteugeling van een aantal vogelsoorten, om het verdwijnen van andere soorten tegen te gaan, geeft de vogelbeschermers vele zorgen. Hij dient zeer behoedzaam te werk te gaan. Bedenkbaar wordt het, wanneer vogels verdeld worden, omdat zij schadelijk geacht worden voor de menselijke bedoening.

Bij het beperken terwille van de vogelstand, wordt de grens duidelijk bepaald door de liefde, die de beperkers voor de vogelwereld in zijn geheel hebben, steunend op deskundige adviezen. De grens wordt vager, naarmate de aangerichte schade in de menselijke belangensfeer komt te liggen en daarom is het noodzakelijk bepaalde situaties op de voet te volgen, om tegen vervolging bij *vermeende* schadelijkheid direct te kunnen protesteren.

Heeft de mens de macht en de middelen om grote aantallen vogels te likwideren, grijpt hij dus met geweld in, wat zou er dan tegen zijn te trachten met nieuwe middelen aan de vogelstand uitbreiding te geven, buiten de in het begin van dit artikel genoemde mogelijkheden, waar-

van de resultaten langer op zich laten wachten.

Wij denken hier aan het laten uitbroeden van eieren van hier te lande in het algemeen of plaatselijk zeldzaam voorkomende vogels door verwante, algemene soorten, die vrijwel dezelfde biotoop vragen. Deze eieren zouden geïmporteerd kunnen worden uit streken, waar de gewenste soort overvloedig voorkomt. Ook kan, wanneer zulks mogelijk is, het eerste legsel door een verwante soort worden uitgebreed en een vervolglegsel door de vogel zelf.

Opvallend goede resultaten zijn hiermee verkregen bij de *Britse kleine mantelmeeuw* (*Larus fuscus graelsii*), waarvan zich tien jaar geleden een paar in de Wassenarese duinen vestigde en thans een vrij grote nakomelingschap aanwezig is. Het was mogelijk in enkele jaren meer dan het dubbele van het normale aantal jongen te fokken, door elk jaar de eerste legfels der mantelmeeuwen door *zilvermeeuwen* te laten uitbroeden. Buiten de ervaringen bij verwante meeuwensoorten weten wij van dit onderwerp weinig of niets af. Nagegaan zou moeten worden, of dit onderschrijven van eieren ook bij andere vogels mogelijk is. Het importeren van vogels uit andere gebieden heeft tot dusverre vaak tot teleurstellingen geleid. Het laten uitbroeden van eieren is wellicht een middel om tot snelle aanwas te komen. Wij behoeven, om dit bevestigd te zien, slechts te kijken naar de *fazanten* en *patrijzen*, waarvan de eieren vaak door kippen worden uitgebreed.

In ons overbevolkte land, waar een niet aflatende strijd om de ruimte wordt gevoerd en een ieder, niets ontziend, tracht elk stukje grond te bemachtigen voor eigen doeleinden, is het aanlokkelijk om met de gedachte te spelen, dat we, zij het geforceerd, een terrein zouden kunnen bevolken met niet algemene vogels, waardoor op korte termijn de rijkdom aan vogels van dit terrein kan worden vergroot en wij niet vele jaren behoeven te wachten op resultaten, in welk tijdsbestek het terrein, onder welke voorwaarden dan ook, uit handen van de vogelbeschermers kan zijn weggegrist.

Jaarboek Vogelbescherming 1955-1956

Ondanks de vele voordelen, verbonden aan een abonnement op „Het Vogeljaar” zullen toch vele leden van „Vogelbescherming” node afstand doen van hun oude getrouwe „jaarboek”, van lieverlede uitgegroeid tot een waardige documentatie van vele jaren beschermingsarbeid. Ditmaal staat het niet alleen in het teken van zijn eigen afscheid, maar ook in dat van de man die lange jaren voor velen het levende contact met de vereniging heeft betekend: J. Drijver.

Dr. G. A. Brouwer schrijft hem in zijn herdenkingsartikel toe: enthousiasme, vechtlust, onbaatzuchtigheid en trouw. De vechtlust zal wel vooral gebleken zijn aan hen die uit hoofde van hun beroep of bezigheden dagelijks met Drijver in aanraking kwamen; van de andere signaleerde eigenschappen kunnen ook zij getuigen die met hem in contact traden als toegewijde leden-zonder-meer. Misschien mag dan tegenover zijn vechtlust ook gewaagd worden van de hartelijke belangstelling, waarmee hij ons altijd tegemoet is getreden en die ons steeds met oprechte vriendschap terug zal doen denken aan de *mens* Drijver. Aandachtige lezing van de jaarverslagen 1954—1956, nog geschreven door de scheidende secretaris, confronteert ons opnieuw met allerlei gebeurtenissen tijdens een levendige periode, culmineerend in de vogelnood gedurende de strenge winter van februari '56 en de hiermee gepaard voederingsactie, een zeldzaam voorbeeld van samenwerking en spontaneiteit. We worden ook weer herinnerd aan de massale sterfte onder de *bergeenden* aan de Elbe-mond, aan het beruchte stookolieveld tezelfder plaatse en aan vele andere kwesties, die alleszins de belangstelling van de vogelvriend waard zijn.

Belangrijk en verhelderend, want voor de toekomst van de beschermingsarbeid richtinggevend, is het artikel van Prof. Dr. K. H. Voous over de urgentie van bescherming van vele vogelsoorten, welke urgentie blijkt uit de vele hiaten, die met name in West-Europa de verspreiding van deze soorten te zien geeft. Alleen een zoögeograaf kan een dergelijk nieuw licht werpen op de aard en de betekenis van de maatregelen ten aanzien van bepaalde soorten, omdat hij ons over de enge grenzen van ons land leert heen zien. Uit dit artikel blijkt dat vooral de broedplaatsen en voedselbiotopen van *grutto*, *kemphaan*, *tureluur* en *grote stern* behoren te worden veilig gesteld. Voorts geeft Dr. W. H. Bierman een inventariserend overzicht van de roofvogelstand in Nederland als resultaat van de protectie die de roofvogels hier te landen genieten.

Resumerend: een jaarboek dat zeker niet verdient ongelezen in de kast te worden „bijgezet”. Een afscheid van het verleden, waaraan velen ongetwijfeld dierbare herinneringen bewaren. Een verleden, gepersonifiëerd in de persoon van de heer Drijver, door de scherpe foto zo sprekend gekarakteriseerd. Over foto's gesproken: U vindt er een zestal van de bovenste plank. Ze behoren tot het beste dat er op gebied van de vogelfotografie is gepresteerd. J. G. S. Overmaat.

Ned. Ver. tot Bescherming van Vogels. Jaarverslagen 1955—1956. (Alleen voor leden. — Min. contr. f 2.50 per jaar.)